TEKST **MARLEEN VERHOEF**
FOTOGRAFIE **ERIK VERBURGT, BUREAU VERBEELD!**

Na tien jaar WEB maken MBO- en AOC Raad de balans op

De koers van het mbo

"Geef ruimte aan scholen en bedrijven in de regio om zaken met elkaar te doen, maak snel werk van deregulering en help ons bij de afbraak van de controletorens en de stapeling van toezichthouders."

Daarmee vatte Margo Vliegenthart, voorzitter van de MBO Raad, de belangrijkste boodschap samen uit de notitie 'Fundament onder economie en samenleving' tijdens de officiële opening van het nieuwe mbo-schooljaar. In de notitie, waaraan ook de AOC Raad heeft meegewerkt, geeft de raad allereerst een beeld van de huidige bijdrage van het mbo aan de Nederlandse kenniseconomie. Maar ook en vooral beschrijft 'Fundament' de ambities voor de komende jaren, en de hobbels die genomen moeten worden om die ambities waar te maken. De steun van het bedrijfsleven en de overheid is daarbij onmisbaar. Met vertegenwoordigers van beide ging de raad daarom in discussie over de uitgezette koers.

De successen

'Fundament' begint met de huidige stand van zaken in het middelbare beroepsonderwijs. Er is veel reden tot tevredenheid, zo blijkt uit recente cijfers. Het mbo groeit en het opleidingsniveau stijgt. De tendens is dat de opleidingen op niveau 3 en 4 groeien en de niveaus 1 en 2 teruglopen. De leerwegen blijken goed aan te sluiten op conjuncturele schommelingen in de werkgelegenheid. 95 procent van de in 2005 gediplomeerde mbo'ers had na een half jaar een baan of volgde een vervolgopleiding. De route

De MBO Raad discussieert met sociale partners over zijn ambities en de belemmeringen. V.l.n.r. Paas, Jongerius, Wientjes en discussieleider Maria Henneman

vmbo-mbo-hbo blijkt succesvol en biedt zelfs meer kans van slagen dan doorstroom via de havo. Instellingen voor mbo en hbo werken samen om de doorstroom te versnellen. Steeds meer mbo's bieden scholing op maat en bijscholing op de werkplek aan werknemers in het kader van 'een leven lang leren'. Leerwerkplekken werpen vruchten af. Het aantal ongediplomeerde schoolverlaters – nu nog 16 procent - is afgenomen.

De uitdagingen

Maar het mbo is er nog lang niet. De komende jaren wordt de competentiegerichte kwalificatiestructuur ingevoerd, wat een gigantische en ingrijpende vernieuwing van de onderwijsvormgeving met zich meebrengt. Docenten moeten bij- en omgeschoold worden en stages lopen in de beroepspraktijk; vakmensen uit het bedrijfsleven moeten in de school worden gehaald. De scholen moeten veel fundamenteler samenwerken met bedrijven in de regio – wat overigens voor de aoc's complexer is dan voor de roc's, omdat ze vaker grotere regio's bestrijken. Loopbaanbegeleiding op school en tijdens stages moet worden geïntensiveerd. Ondernemerschap moet meer aandacht krijgen, evenals het opzetten van maatwerktrajecten. Het voortijdig schoolverlaten moet nog verder worden teruggedrongen tot 10 procent in 2010. Daarnaast krijgt het mbo de komende jaren ook te maken met vergrijzing en 'ontgroening' van personeel, vertelt Ans Christophe, lid College van Bestuur van het Limburgse Citaverde College. Christophe vertegenwoordigt de aoc's in de MBO Raad. Voordeel voor de aoc's bij al deze uitdagingen is dat ze traditioneel goede relaties hebben met het bedrijfsleven, dat ze doorgaans over voldoende stage- en werkplekken kunnen beschikken, dat ze goede begeleiding bieden, kleinschaliger zijn dan de roc's en dat groene leerlingen vaker dan andere mbo-deelnemers een duidelijk beroepsbeeld hebben.
Ans Christophe: "Met deze notitie wil het mbo ook duidelijk voor het voetlicht brengen dat we brede beroepsopleidingen verzorgen en goede vakmensen afleveren. De afgelopen jaren heeft het accent wel erg op de onderkant van het verhaal gelegen."

De belemmeringen

Dat de MBO Raad de sociale partners en de overheid uitnodigde voor een discussie heeft alles te maken met de belemmeringen die het onderwijs ondervindt bij het waarmaken van zijn ambities. De huidige CAO-overeenkomst is te weinig flexibel om maatwerk te kunnen leveren, vindt de raad, en ook de regelzucht en controlezucht van de overheid vragen energie die juist nodig is om de onderwijsontwikkelingen vorm te geven. Veel scholen ervaren de 850-uren norm en het strenge inspectietoezicht meer als een dwangbuis dan als een positieve bijdrage, en hetzelfde geldt zeker ook voor alle regels en regeltjes met betrekking tot de examinering. "Daarom," aldus de notitie, "gaan wij, de 70 roc's, aoc's en vakscholen van Nederland, met onze omgeving in gesprek over wat wij bieden en wat wij vragen. Want wij beseffen terdege dat wij onze ambities voor de komende jaren alleen kunnen waarmaken in een rechtstreekse dialoog en met steun van onze partners en belanghebbenden, zowel regionaal als landelijk. De toekomst van het mbo maken we samen."

De ambities

De MBO Raad werkt momenteel aan een systeem waarmee het onderwijs zelf verantwoording kan afleggen van het rendement en de uitval. "Het was lastig om tot een goede definitie van rendement te komen", vertelt Ans Christophe. "Er zaten systeemfouten in de rendementsmeting, maar die hebben we nu vrijwel gecorrigeerd." Dit jaar komt de raad ook met een eerste mbo-benchmark: een transparant overzicht van doelen, resultaten en tekortkomingen. Ook willen de scholen investeren in betere loopbaanbegeleiding, in individuele leertrajecten, in de scholing van competent personeel, in het verder terugdringen van uitval van kwetsbare groepen en in de afstemming met het regionale bedrijfsleven. "We zijn ons ervan bewust dat we onszelf daarmee voor een forse opgave hebben gesteld."

De vragen

Een forse opgave vraagt om forse steun. Van het bedrijfsleven: meer en betere stageplaatsen, meer betrokkenheid bij opleiden en examineren in de CKS, meer afstemming van vraag en opleidingsaanbod. Van de sociale partners: een flexibelere CAO, zodat de scholen meer en beter maatwerk kunnen leveren. Van de overheid: minder regelzucht, meer vertrouwen, meer controle aan de scholen zelf overlaten. En, ook niet onbelangrijk: meer geld om goed personeel aan te stellen en de onderwijsvernieuwingen vorm te geven. Dat het daaraan schort, bewijst een recente brandbrief naar het kabinet dat, volgens de MBO Raad, met de ene hand geeft en met de andere hand weer terugneemt. De oproep om daar verandering in te brengen werd voor de zekerheid nog maar eens herhaald in een advertentie in grote landelijke kranten.

De reacties

In de discussie bevestigden Agnes Jongerius (FNV), René Paas (CNV) en Bernard Wientjes (VNO/NCW) dat ze zich in de uitgezette koers in 'Fundament' goed kunnen vinden. "De mbo-ambitie om door te groeien naar loopbaancentra spreekt mij zeer aan", aldus Jongerius. Ook de intensivering van regionale contacten werd van harte ondersteund. "Daar hebben de sociale partners baat bij; het is ook in het belang van de vakbeweging dat een opleiding kans biedt op werk", reageerde Paas. En Wientjes vond dat "wij als werkgevers de plicht op ons moeten nemen om stage- en leerwerkplekken voor kwetsbare groepen beschikbaar te stellen." Er moet dan wel een relatie zijn met het regionale werkgelegenheidsperspectief.
De Kamerleden Charlie Aptroot (VVD), Jaques Tichelaar (PvdA) en Jan de Vries (CDA) lieten eensgezind weten dat er in de politiek brede steun is voor deregulering. Ook willen ze het zelfcorrigerend vermogen van de sector ondersteunen " aangetoond via een branchebrede benchmark", stelde De Vries als voorwaarde. Tichelaar: "Een Kamer die vragen stelt over de 850-uren norm, dat moet in de toekomst anders." □